

Ein nýggjur føroyskur ídnaður:

EDV á flakavirkjunum kann geva føroyska samfelagnum 40 mill. kr. meira um árið

Føroysku flakavirkini arbeiða millum 80 og 100.000 tons av ráfiski árliga. Um ein við neyvari skrásetingum og betri stýring kann okja úrtøkuna við bert 2% so merkir tað uml. 2000 tons meira av lídnari vøru fyri einar 30—40 milliónir krónur um árið. Eg meti hetta als ikki at vera órealistiskt og vísir hetta, hvønn týðning hetta arbeiði kann hava fyri samfelag okkara í hesum tíðum, tá eitt av okkara størstu vandamálum er trot á resursum.

Soleiðis segði Liggjas í Bo, stjóri á COM-data-virkinum í Klaksvík í fyrilestri sínum á Føroysku Vikuni. Vit prenta fyrilesturin og vísa annars til greinina á forsiðuni

EDV og elektronheilar eru yvirhøvur ógvuliga aktuell evni, ikki minst hjá okkum í hesum tíðum.

Mong hava vist eina heldur kama mynd av, hvat tað snýr seg um. Vit hoyra um hesi

tól, sum duga bæði at rokna, lesa og skriva. Og at tala og mangt annað eisini.

Hetta er gátuført og sum ofta er við tí nýggja og ókenda, er tað um somu tíð bæði spennandi og vanda-

mikið.

EDV stendur fyri Elektronisk Data Viðgerð, t.v.s. viðgerð av tølum og øðrum stóddum við hjálp frá elektronisk. Her er als ikki talan um nakað mystiskt ella yvirnátturligt, men bert um eitt mannaskapt tól eins og øll onnur, sum vit hava til taks í virki okkara.

EDV er eitt nýtt fyrbrigði í søguni. Tað eru ikki meira enn 30—40 ár síðani, at fyrstu EDV-maskinurnar vorðu bygdar. Tær voru ógvuliga stórar og dýrar fyrstu tíðina, men síðani hevur tað gingið skjótt. Onkur hevur nýtt ta mynd, at um sama gongdin hevði verið í bilidnaðinum, so hevði ein bilur í dag verið til stóðar sum ein svávdós og koyrt við somu ferð sum rúmdarskipini.

Fyrstu tíðina vóru tað bert tær alra størstu fyrirkurnar, sum kundu gera nýtslu úr nýggja teknikinum, og nú verður tað ikki leingi til hvørt

skulabarn hevur sitt EDV-tól.

Tað stóra lopið í utviklinginum á hesum øki hendi í sambandi við rúmdarferðirnar í 60- og 70-árunum. Computarar skuldu til, men teir skuldu um somu tíð vera litlir í vavi, hava stóra orku og koyra trygt fyri at kunna nýtast umborð á rúmdarskipunum.

Mikrocomputarin er ein beinleiðis avleiðing av hesum utviklingi. Tað eru eini 4—5 ár síðani, at teir komu út á marknaðin, og síðani hava teir breitt seg um allan heim í milliónatali. Tað eru hundrættals merkir frammi, og hesar maskinur verða stóðugt betri og fáa størri orku, og eru komnar niður í gjøgnum í prisi.

Vit nevndu í áðni, at computerin er eitt tól sum øll onnur, vit hava til taks. Men tað eitt tól av heilt serligum slag.

I sjálvum sær dugur ein computari einki, og kann ikki nýtast til nakað sum helst fyrr enn programm eru gjørd til hansara. Ein kann siga, at ein computari er eitt „halvfabrikata“, sum ná „gøðskast“ fyri at kunna nýtast sum eitt arbeiðstól.

Eitt EDV-anlegg er sostatt samansett av 2 partum: av maskinum og programmum. Bæði partar eru neyðugir, men fyrri tann, ið skal nýta tólini, eru programmarnir tann parturin, ið hevur størri týðning. Programmarnir eru handlagðir og evnir hjá maskinuni, um ein kann siga tað soleiðis.

Ein kann kanska nýta grammofonina sum eina mynd at lýsa hetta. Tað er ikki grammofonin, sum skapar tónleikin. Hon er ambodið. Men tað eru tónaskoldir og tónleikararnir, sum eru fremsta treytin fyri tónleikinum frá grammofonini.

Vit kunnu ver frammanfyri

Vit mugu rokna við, at teir yviri í Amerika og Japan og Svíariki og aðra staðni framvegis fara at verða betri fyri enn vit til at utvikla og framleiða computaramaskinur. Men vit hava allar fyrirteytir til at vera frammanfyri teir, tað snýr seg um at gera hin partin — programmarnir — til nýtslu í Føroyum og um okkara leiðir.

Fyri at kunna gera programm, skal ein duga tey „mál“, maskinurnar nýta. Hetta er ein lærugrein øll kunnu læra.

Men fyrri at kunna gera góð programm, sum kunnu nýtast í einum praktiskum samanhangi, er tað minst líka týðningarmikið at hava vitan um og skilja hetta samanhang.

Fært tú t.d. ta uppgávu at

Liggjas í Bo

programmera ein computara til at styra eini snellu til at koyra niður, heinta, fíla, bregða við og draga upp aftur sjálv, so kanst tú vera tann professari tú vilt í computarum: veitst tú einki um snellufiskari, so kanst tú einki gera við uppgávuna. Hetta er forrestin ein uppgáva, sum er loyst av teimum fráluku føroysku fyrirkunum Datronik og J. K. Joensen & Sonur.

Við mikrocomputarunum eru skaptir at kalla óavmarkaðir møguleikar á mongum økjum. Eingin ivi er um, at vit sjálvir í mongum forum eru fórir fyri at gera bestu løysurnar til okkara tørv og okkara viðurskipti.

Elektronik- og EDV-ídnaðurin verður helst tann vinnugrein, sum fer at hava størsta vøkstur í árunum fram yvir. Hetta er ein týðningarmikil ídnaður í sjálvum sær, men samstundis ein grundidnaður, sum fer at fáa stóra ávirkan á allan annan ídnað. Í Føroyum hava vit góðar fyrirteytir fyri at verða við á hesum øki sjálvir, og um vit ikki verða ov seinir á sjóvarfallinum, eru góðir møguleikar fyri at fáa í lag munandi útflutning av føroyskum EDV, samstundis sum hesin ídnaður verður innflutningsminkandi og hækkar um kappingarføri hjá føroyskum ídnaði yvirhøvur.

Passar væl í Føroyum

A mangan hatt er hetta ein ídnaður, sum passar væl í Føroyum: ílogurnar eru smáar, orkunýtslan at kalla eingin og eingin flutningskostnaður darvar — alt samalt vandamál, sum ídnaður okkara annars hevur at stríðast við. Tað, sum skal til, er fyrst og fremst vitan: vitan um nýggja teknikkir og kunnleiki til programmering. Og so at duga at nýta hesa vitan og henda kunnleika til at loysa praktiskar

uppgávur, sum vit her í Føroyum hava serligar fyrirteytir fyri at loysa.

Tað, sum eyðkennir hetta øki, er, at her hendir ein kolossalur utviklingur við ótrúligari ferð. Tað nýtta einki at hava gingið í skúla fyri 10 ella 5 árum síðani. Her má stóðugt fylgjast við. Men hetta eru alt fyrirteytir, sum vit eins væl kunnu lúka í Føroyum og aðrastaðni.

Fyri so at siga eitt sindur um ta fyrirkuna, sum eg umboði.

Tað eru nú 2 1/2 ár síðani, at vit byrjaðu, og vit hava arbeitt út frá teimum hugsanum, sum frammanundan eru lýstar. Tað voru yngri og eldhugaðir menn, sum fóru undir hetta tiltakið, og tað kann ikki sigast annað, enn at framleiðslan hevur verið ófær hesa tíðina. Vit mugu eisini siga, at vit hava verið ovtarnir av tí undirtøku, vit hava fingið og tí áhuga, sum arbeiði okkara hevur vakt, bæði í Føroyum og úttanlands.

Vit hava gjørt stórar programskipanir til at kalla allar vanligar fyrisitingarligar uppgávur: bókhald, roknskap, lónir, fakturering og goymslustýring, avrokning av skipsmanninum og mangt mangt annað. Alt er gjørt til okkara serligu umstøður og verður lagat til tørvin hjá tí einstaka brukaranum.

Vit hava gjørt tað so nevndu „computara wirevektar-skipanina“ til partrolarar serliga, og tað størsta og kendasta projektíð hjá okkum higartil er ívaleyst „flakavirkisskipanin“, sum verður nýtt á stóðugt fleiri flakavirkjunum.

Flakavirkisskipan

Fyri at lýsa, hvønn týðning nýggi teknikkurin hevur og fer at hava í føroyskum ídnaði og í ídnaði yvirhøvur, skal her verða greitt eitt

Føroyskt EDV nýtt á flakavirkjunum fyri at betra um úrtøkuna